

Forum Standaardisatie

Expertadvies Alternatieven WSRP

Datum 13 februari 2012

Colofon

Projectnaam	Expertadvies Alternatieven WSRP
Versienummer	1.0
Locatie	
Organisatie	Forum Standaardisatie Postbus 96810 2509 JE Den Haag forumstandaardisatie@logius.nl
Auteurs	Ate Douma Michael van Bekkum

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Managementsamenvatting	4
1 Doelstelling expertadvies	7
1.1 <i>Achtergrond</i>	7
1.2 <i>Proces</i>	7
1.3 <i>Vervolg</i>	8
1.4 <i>Samenstelling expertgroep</i>	8
1.5 <i>Toelichting WSRP</i>	9
1.6 <i>Relatie met andere open/gangbare standaarden</i>	10
1.7 <i>Leeswijzer</i>	10
2 Toepassings- en werkingsgebied	11
2.1 <i>Functioneel toepassingsgebied</i>	11
2.2 <i>Organisatorisch werkingsgebied</i>	12
3 Toetsing van standaard aan criteria	13
3.1 <i>Open standaardisatieproces</i>	13
3.2 <i>Toegevoegde waarde</i>	14
3.3 <i>Draagvlak</i>	17
3.4 <i>Opname bevordert adoptie</i>	17
4 Advies aan Forum en College	19
4.1 <i>Samenvatting van de toetsingscriteria</i>	19
4.2 <i>Advies aan Forum en College</i>	19
4.3 <i>Aanbevelingen ten aanzien van de adoptie van de standaard</i>	20
5 Referenties	21

Managementsamenvatting

Waar gaat het inhoudelijk over?

WSRP is een standaard, die het eenvoudiger moet maken voor een dienstverlener een (keten)portaal in te richten met behulp van webcomponenten van verschillende (keten)organisaties. Portalen tonen en aggregeren informatie uit diverse bronnen en tonen de informatie op een compacte en overzichtelijke manier aan eindgebruikers.

Dit rapport bevat het advies van de expertgroep Alternatieven WSRP aan het Forum Standaardisatie en het College Standaardisatie naar aanleiding van een verzoek tot verwijderen van de standaard van de lijst met open standaarden voor "pas toe of leg uit".

De standaard voldoet naar mening van de expertgroep niet langer aan de toetsingscriteria *toegevoegde waarde*, *draagvlak*, en *bevordering van de adoptie door opname*.

Hoe is het proces verlopen?

Na indiening van het verwijderverzoek is de argumentatie voor dit verwijderverzoek schriftelijk getoetst op validiteit bij de voormalige expertgroep WSRP. Gebleken is dat er op dit moment voldoende redenen zijn om aan nut en noodzaak van plaatsing van WSRP op de lijst te twijfelen. Tegelijkertijd werd het toepassingsgebied van WSRP nog steeds als relevant gezien. Op basis van deze argumenten is vervolgens een nieuwe expertgroep samengesteld. De experts zijn gevraagd naar hun mening ten aanzien van verwijdering van de standaard en beoordeling van mogelijke alternatieve standaarden voor invulling van een gelijksoortig toepassingsgebied; dit expertadvies is een weergave daarvan.

Hoe scoort de standaard op de toetsingscriteria?

- Open standaardisatieproces: de expertgroep constateert dat er geen veranderingen zijn opgetreden in het standaardisatieproces en dat het standaardisatieproces nog steeds voldoende open is: de standaard is nog steeds in beheer bij OASIS.
- Toegevoegde waarde: de standaard biedt onvoldoende toegevoegde waarde binnen het gekozen domein. Voor sommige partijen is het nog steeds wel gewenst als er conform het toepassingsgebied van WSRP de mogelijkheid bestaat gebundeld logica en presentatie af te nemen, maar dit moet niet (meer) verplicht zijn voor alle partijen.
- Draagvlak: De standaard WSRP blijkt onvoldoende draagvlak te hebben, omdat behoefte aan de standaard bij overheidspartijen en gebruikers in de praktijk is achtergebleven sinds opname op de lijst in 2009. Door de stagnering van (internationale) ontwikkelingen met betrekking tot implementatie en ontwikkeling van de standaard, is verder het potentieel voor winst op het vlak van interoperabiliteit sterk verminderd. Het beperkte enthousiasme van de industrie laat de expertgroep bovendien twijfelen over toekomstvastheid van WSRP voor dit doel.
- Opname bevordert de adoptie: Het is niet langer gewenst de lijst voor 'pas toe of leg uit' in te zetten als middel ter bevordering van de adoptie van de standaard WSRP.

Wat is de conclusie van de expertgroep en de consultatie?

De expertgroep adviseert WSRP te verwijderen van de lijst voor 'pas toe of leg uit'.

Een nieuw, relevant toepassingsgebied dat de aandacht van Forum en College verdient, is het volgende:

Het ontsluiten van applicatiefunctionaliteiten met als doel deze samen te brengen in een gepersonaliseerde web omgeving, waarbij de leverancier controle moet houden over het gedrag van de applicatiefunctionaliteit.

De ontbundeling van gedrag (applicatiefunctionaliteit) en presentatie is het kenmerkende verschil t.o.v. het toepassingsgebied van WSRP. Met de 'open data' gedachte wordt de eindafnemer in de keten meer de mogelijkheid geboden zelf initiatieven te ontplooien rondom data, applicatiefunctionaliteit en presentatie. Dit maakt een dwingende vorm waarin gedrag en presentatie zijn gebundeld, minder relevant. Voor sommige partijen, zoals Antwoord voor Bedrijven, is het nog steeds gewenst als er wel *ook* gebundeld logica en presentatie afgenomen kan worden, maar dit moet niet (meer) verplicht zijn. Zowel voor data als applicatielogica, wordt de regie van de presentatie meer aan de eindafnemer, de laatste distributeur in de keten, gelaten.

Geen van de onderzochte alternatieve standaarden, afzonderlijk noch tezamen, dekt de potentiële functionaliteit van WSRP volledig af. Daarentegen biedt met name de OpenSocial standaard, extra mogelijkheden, boven die van WSRP, zoals sterke ondersteuning voor personalisatie en gebruik en inzet van nieuwe (web) technologieën en aanvullende standaarden. Omdat OpenSocial nog sterk in ontwikkeling is, ziet de expertgroep dit op moment van schrijven nog niet als een kandidaat voor opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit'.

Welke additionele adviezen zijn er ten aanzien van de adoptie van de standaard?

De expertgroep geeft de volgende aanvullende adviezen:

- Volg als Forum Standaardisatie de ontwikkeling rondom standaarden die het mogelijk maken webapplicatie functionaliteit te ontsluiten conform hierboven genoemd toepassingsgebied, met name rond de veelbelovende standaard OpenSocial.
- Roep als Forum Standaardisatie gebruikspartijen (b.v. BKWI, Logius, UWV) en partijen betrokken bij de realisatie/implementatie van portaltechnologie bij de overheid op om use cases rondom OpenSocial te delen en met elkaar in contact en overleg te treden. Laat deze groep het Forum op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen rondom OpenSocial.
- Organiseer als Forum één of meerdere sessies om kennis over dit onderwerp te delen en geïnteresseerden over de mogelijkheden te informeren. SURFnet zet reeds op uitgebreide schaal OpenSocial

gebaseerde technologie in voor haar SURFconext platform¹ en is bereid om expertise en ervaring met OpenSocial in te brengen voor dergelijke sessies. Diverse instellingen in het Nederlandse hoger onderwijs hebben dit ook reeds gedaan of staan op het punt dit te gaan doen in 2012. Antwoord voor Bedrijven, dat nu al OpenSocial gebruikt, kan ook gebruikservaring inbrengen.

---

¹ <http://www.surfconext.nl>

1 Doelstelling expertadvies

1.1 Achtergrond

Het kabinet stelt via de Digitale Agenda.nl [1] en i-NUP [2] open standaarden als norm. Doel van dit ICT-beleid is om informatievoorziening toegankelijker te maken, om elektronische dienstverlening van de overheid te verbeteren, om onafhankelijkheid van ICT-leveranciers te vergroten, en om een krachtige impuls te geven aan economische groei en innovatie.

Eén van de maatregelen van het actieplan is het gebruik van een lijst met standaarden, die vallen onder het principe "pas toe of leg uit" (comply-or-explain) [3]. Het College Standaardisatie, dat in 2006 door het kabinet is ingesteld, spreekt zich uit over de standaarden die op de lijst zullen worden opgenomen, o.a. op basis van een expertbeoordeling van de standaard [4]. Het College Standaardisatie wordt geadviseerd door het Forum Standaardisatie. Bureau Forum Standaardisatie ondersteunt beide instellingen.

Onderwerp van dit expertadvies is de standaard WSRP en mogelijke alternatieven. Deze standaard is aangemeld door Logius voor verwijdering van de lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit'. De opdracht aan de expertgroep was om een advies op te stellen over het wel of niet verwijderen van deze standaard op de lijst met open standaarden, al dan niet onder bepaalde voorwaarden en om een advies te geven over mogelijke alternatieven.

Een zevental experts is verzameld in een expertgroep, die de standaard heeft beoordeeld aan de hand van een aantal criteria. Deze criteria – vooraf vastgesteld door het College Standaardisatie [5] en uitgewerkt in de vorm van concrete vragen – worden in het hier voorliggende expertadvies genoemd en behandeld.

1.2 Proces

Voor het opstellen van dit advies is de volgende procedure doorlopen:

- In november 2009 heeft het College Standaardisatie op advies van het Forum Standaardisatie WSRP opgenomen op de lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit' [6].
- Bij de opname op de lijst is door het College Standaardisatie de aantekening gemaakt dat het Bureau in samenwerking met LNV bekijkt of, en zo ja hoe, een implementatieprofiel kan helpen bij de invoering van de standaard. Hieraan is uitvoering gegeven door een werkgroep van het technisch overleg Digikoppeling (voorheen OSB). In deze werkgroep is men tot de conclusie gekomen om de uitwerking van het WSRP-profiel uit te stellen tot er een behoefte ontstaat aan het gebruik hiervan tussen verschillende overheden. Het Technisch Overleg Digikoppeling heeft hier het advies aan Forum en College aan verbonden de standaard van de lijst te verwijderen. Deze conclusie is vastgelegd in de notitie "Verslag werkgroep WSRP" [7].

- Het Forum Standaardisatiestandaardisatie heeft naar aanleiding van de notitie van het Technisch Overleg Digikoppeling besloten deze als verwijderverzoek te beschouwen en genoemde argumenten te toetsen bij de oorspronkelijke expertgroep. Alle experts die destijds zitting hebben genomen in de expertgroep zijn benaderd en hebben vervolgens hun visie gegeven op de argumenten en de conclusie van de werkgroep WSRP.
- Het expertadvies dat is opgesteld naar aanleiding van dit verwijderverzoek, is in publieke consultatie gebracht.
- Op basis van dit expertadvies en de publieke consultatie, heeft het Forum Standaardisatie besloten tot het instellen van een nieuwe expertgroep om alternatieven voor WSRP te onderzoeken. Op basis van dit besluit is door het Bureau Forum Standaardisatie een groep samengesteld en een voorzitter aangezocht. Op basis van de notitie "Verslag werkgroep WSRP" en een document, opgesteld in opdracht van Antwoord voor Bedrijven aangaande het remote ontsluiten van informatie en functionaliteit, is een voorbereidingsdossier opgesteld voor leden van de expertgroep.
- De expertgroep is begonnen met het evalueren van het voor WSRP vastgestelde toepassingsgebied en het beschouwen van de alternatieve standaarden die zijn genoemd in het voorbereidingsdossier, op hoofdlijnen van de toetsingscriteria. Voorzitter en begeleider van de expertgroep hebben voorafgaand aan de bijeenkomst voor de genoemde standaarden de verschillende knelpunten geïdentificeerd.
- Vervolgens is de expertgroep op 23 januari 2012 bijeengekomen om de bevindingen in het algemeen en de geïdentificeerde knelpunten in het bijzonder te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook een relevant toepassings- en werkingsgebied vastgesteld.

De uitkomsten van de expertgroep zijn door de voorzitter en begeleider verwerkt in dit advies rapport. Een eerste conceptversie is aan de leden van de expertgroep gestuurd met verzoek om reactie. Na verwerking van de reacties is het rapport afgerond en ingediend voor de publieke consultatieronde.

1.3 Vervolg

Dit expertadvies zal ten behoeve van een publieke consultatie openbaar worden gemaakt door het Bureau Forum Standaardisatie. Alle belanghebbenden kunnen gedurende de consultatieperiode op dit expertadvies hun reactie geven. Het Bureau Forum Standaardisatie legt vervolgens de reacties voor aan de voorzitter en indien nodig aan de expertgroep.

Het Forum Standaardisatie zal op basis van het expertadvies en relevante inzichten uit de openbare consultatie een advies aan het College Standaardisatie opstellen. Het College Standaardisatie bepaalt uiteindelijk op basis van het advies van het Forum of de standaard op de lijst met gangbare open standaarden of de 'pas toe of leg uit'-lijst komt.

1.4 Samenstelling expertgroep

Voor de expertgroep zijn personen uitgenodigd die vanuit hun persoonlijke expertise of werkzaamheden bij een bepaalde organisatie direct of indirect betrokken zijn bij de standaard. Daarnaast is een onafhankelijke voorzitter

aangesteld om de expertgroep te leiden en als verantwoordelijke op te treden voor het uiteindelijke expertadvies.

Als voorzitter is opgetreden dhr. Ate Douma, werkzaam als Chief Architect bij Hippo, gespecialiseerd in Content management en Portal technologie. Ate Douma heeft deelgenomen in de expertgroep van het Forum Standaardisatie WSRP. Daarbij is hij indertijd betrokken geweest bij een technisch vooronderzoek voor inzet van WSRP t.b.v. MijnOverheid (voorheen PIP). Verder is Ate Douma actief betrokken als expert bij diverse gerelateerde open standaarden, zoals de Portlet Specificatie 2.0 (JSR-286) van de JCP, is hij member van OASIS en is hij als Apache Software Foundation Member initiatiefnemer en actief betrokken bij gerelateerde open source projecten rond OpenSocial (Apache Rave) en W3C Widgets (Apache Wookie).

De expertgroep is in opdracht van het Forum Standaardisatie begeleid door ir. Michael van Bekkum, adviseur standaarden en interoperabiliteit bij TNO.

Aan de expertgroep hebben deelgenomen:

- Dhr. Tom Peelen (Logius)
- Dhr. Bert Dingemans (Ministerie EL&I)
- Dhr. Ronald Bartels (vtsPN)
- Mevr. Josje Majoor (AgentschapNL)
- Mevr. Lara van Riet (ICTU)
- Dhr. Niels van Dijk (SURFnet)
- Dhr. Lex Heerink (Novay)

Daarnaast is door een aantal mensen een inhoudelijke bijdrage geleverd door het individueel scoren van de standaard of door het geven van een reactie in algemene zin:

- Dhr. Bas Nijhuis (Belastingdienst)
- Dhr. Edwin van der Wal (Everett)
- Dhr. Robert Kars (Duo)

Hun bijdrage is meegenomen in de discussie in de expertgroep.

1.5 Toelichting WSRP

WSRP is een internationaal (door OASIS) erkende standaard die het eenvoudiger moet maken voor een dienstverlener een (keten)portaal in te richten met behulp van webcomponenten van verschillende (keten)organisaties. Portalen tonen en aggregeren informatie uit diverse bronnen en tonen de informatie op een compacte en overzichtelijke manier aan eindgebruikers. Door gebruik te maken van de WSRP-standaard kan een organisatie in een portaal complete webcomponenten (inclusief logica en presentatie) van een andere organisatie opnemen als onderdeel van de portaal, met relatief weinig extra ontwikkelingspanning.

Op basis van het verslag van de werkgroep technisch overleg Digikoppeling ([6]) en raadpleging van de expertgroep voor WSRP, is echter geconstateerd dat WSRP niet langer aan een aantal criteria voor opname voldoet:

- Verminderde bruikbaarheid: De standaard toont op moment van schrijven onvoldoende bruikbaarheid, omdat behoefte aan de

standaard bij overheidspartijen en ingebruikname in de praktijk is achtergebleven sinds opname op de lijst in 2009.

- Potentieel afgenomen: Door de stagnering van (internationale) ontwikkelingen met betrekking tot implementatie en ontwikkeling van de standaard, is het potentieel voor winst op het vlak van interoperabiliteit sterk verminderd.

Tegelijkertijd constateert de expertgroep het volgende:

- Standaarden voor presentatie integratie in portalen zijn wel degelijk relevant door de ontwikkelingen rond eOverheid, trajecten om een compactere rijksdienst te realiseren en andere initiatieven die besparing en samenwerking beogen. Hoewel de standaard WSRP als oplossing momenteel nauwelijks gebruikt wordt, lijkt de behoefte aan het invullen van een soortgelijk toepassingsgebied wel degelijk actueel te zijn.
- De expertgroep constateert dat er sinds de expertbeoordeling van WSRP nieuwe initiatieven op dit toepassingsgebied worden ontplooid die voor nieuwe ontwikkelingen zorgen (o.a. OpenSocial, W3C widgets). Deze standaarden bieden nieuwe/andere oplossingsmogelijkheden met betrekking tot hergebruik van informatie, applicatielogica en presentatievorm.

1.6 Relatie met andere open/gangbare standaarden

De standaard WSRP en een nieuw opgesteld relevant toepassingsgebied is beschouwd in relatie tot de volgende standaarden:

- W3C widgets (W3C): deze standaard richt zich op portable webapplicaties, met name gericht op mobiele platformen.
- OpenSocial (OpenSocial Foundation): deze standaard definieert een set van API's voor het realiseren van sociale webapplicaties.
- XForms / XFrames / XUP (W3C): deze combinatie van standaarden richten zich met name op inzet en gebruik van webformulieren.
- XRI Data Interchange (OASIS): deze standaard bevat een data model en protocol voor het delen, linken en synchroniseren van data en modeldefinities over het Internet.

1.7 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt beschreven in welke gevallen een relevante standaard functioneel gezien gebruikt moet worden (functioneel toepassingsgebied) en door welke organisaties deze gebruikt zouden moeten worden (organisatorisch werkingsgebied).

Om de relevantie te bepalen van de alternatieve standaarden, zijn deze op hoofdlijnen getoetst aan een viertal door het College Standaardisatie vastgestelde criteria. In hoofdstuk 3 staat het resultaat van deze toetsing. Hoofdstuk 4 bevat een samenvatting van de toetsresultaten op hoofdlijnen en het advies van de expertgroep aan het Forum Standaardisatie.

2 Toepassings- en werkingsgebied

Van overheidsorganisaties wordt verwacht dat zij de lijst met open standaarden hanteren bij aanbestedingstrajecten volgens het "pas toe of leg uit"-regime. Afhankelijk van de aan te schaffen functionaliteit zal bepaald moeten worden welke koppelvlakken geïmplementeerd moeten worden, en welke standaarden uit de lijst hiervoor ingezet dienen te worden. De expertgroep heeft gekeken in welke gevallen de standaard functioneel gezien gebruikt had moeten worden (het oorspronkelijk voor WSRP gedefinieerde toepassingsgebied) en de relevantie daarvan onder de loep genomen, gegeven het verwijderverzoek.

2.1 Functioneel toepassingsgebied

Als functioneel toepassingsgebied is voor WSRP voorgesteld:

Het bij elkaar brengen van webapplicaties die door verschillende organisaties worden aangeboden, waarbij de leverancier van de webapplicatie controle moet houden over gedrag en presentatie van de webapplicatie.

In het oorspronkelijke advies werd betoogd, dat "Als het niet van belang is om ook de controle over de logica en presentatie bij de portletaanbieder te beleggen, kan worden volstaan met de inzet van reguliere web services, die gericht zijn op het ontsluiten van data.". Er is in de praktijk in veel gevallen echter wel degelijk behoefte aan meer dan alleen services voor het ontsluiten van 'platte' data. Een ontkoppelde presentatielaag moet daarbij bij voorkeur niet zelf nog daar bovenop teveel logica implementeren.

Standaarden voor presentatie- integratie in portalen blijken ook tegelijkertijd wel degelijk relevant door de ontwikkelingen rond iOverheid, trajecten om een compactere rijksdienst te realiseren en andere initiatieven die besparing en samenwerking beogen. Voor sommige partijen (zoals Antwoord voor Bedrijven) is het ook nog steeds gewenst als er daarbij ook gebundelde logica en presentatie afgenomen kan worden, maar dit moet niet (meer) verplicht zijn. Er is wel behoefte vanuit de afnemer om richtlijnen te kunnen geven m.b.t. presentatie opmaak en stijl indien deze gebundeld meegeleverd wordt.

Als aanpassing voor een functioneel relevant toepassingsgebied wordt daarom voorgesteld:

Het ontsluiten van applicatiefunctionaliteiten met als doel deze samen te brengen in een gepersonaliseerde web omgeving, waarbij de leverancier controle moet houden over het gedrag van de applicatiefunctionaliteit.

Het ontkoppelen van functionaliteit en presentatie is het kenmerkende verschil t.o.v. het oorspronkelijke toepassingsgebied van WSRP. De 'open data' gedachte maakt een dwingende presentatievorm niet langer relevant. Zowel voor data als logica, wordt de regie van de presentatie meer aan de afnemer gelaten.

2.2 Organisatorisch werkingsgebied

Omdat dit expertadvies een verwijderverzoek betreft, is het vaststellen van een (nieuw) organisatorisch werkingsgebied niet van toepassing.

3 Toetsing van standaard aan criteria

Om te bepalen of de standaard verwijderd kan worden op de lijst met open standaarden is deze getoetst aan een aantal criteria. Er zijn vier hoofdcriteria:

1. Er is een open standaardisatieproces
2. Er is toegevoegde waarde
3. Opname is het juiste instrument om de adoptie te bevorderen
4. Er is voldoende draagvlak

Deze criteria staan beschreven in het rapport, "*Toetsingsprocedure en criteria voor lijsten met open standaarden*" [3] en staan op de website www.forumstandaardisatie.nl.

Bij de toetsing voor verwijdering is bekeken in hoeverre de standaard nog voldoet aan de criteria. Uitgangspunt is daarbij steeds de toetsing die oorspronkelijk is uitgevoerd voor opname op de lijst met open standaarden. Het resultaat van deze vergelijkende toetsing zal in dit hoofdstuk per criterium beschreven worden. Voor de volledigheid is tevens de definitie van elk criterium opgenomen (*cursief*). Afwijkingen ten opzichte van deze toetsing zijn gedocumenteerd.

3.1 Open standaardisatieproces

De ontwikkeling en het beheer van de standaard moeten op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht.

De expertgroep constateert dat er geen veranderingen zijn opgetreden in het standaardisatieproces van WSRP en dat de ontwikkeling en het beheer van de standaard nog steeds op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze ingericht bij OASIS, d.w.z. :

- De documentatie is nog steeds voor een ieder drempelvrij beschikbaar op de website van OASIS.
- het intellectuele eigendomsrecht is voor eenieder beschikbaar, zodat de standaard vrij implementeerbaar en te gebruiken is. Daarbij zijn de beperkingen die in het oorspronkelijke expertadvies zijn vermeld, t.a.v. patentclaims op bepaalde onderdelen van de standaard door IBM en WebCollage nog steeds van kracht.
- De standaard is nog steeds in beheer bij OASIS, zodat onveranderd geldt, dat
  - inspraak in voldoende mate geborgd is
  - de standaardisatieorganisatie als onafhankelijk en duurzaam kan worden aangemerkt en
  - het versiebeheer goed is geregeld.

De expertgroep ziet hierin geen reden voor verwijdering.

3.2 Toegevoegde waarde

De interoperabiliteitswinst en andere voordelen van adoptie van de standaard wegen overheidsbreed en maatschappelijk op tegen de risico's en nadelen.

3.2.1 *Is het toepassings- en werkingsgebied van de aanmelding goed gedefinieerd?*

De expertgroep stelt vast, dat het voorgestelde toepassingsgebied weliswaar voor WSRP goed is gedefinieerd, maar dat dit toepassingsgebied niet langer relevant en gewenst is. De expertgroep heeft het toepassingsgebied zoals dat voor WSRP oorspronkelijk was vastgesteld, in dit advies aangepast (zie paragraaf 2.1).

De expertgroep stelt vast, dat het voor WSRP voorgestelde werkingsgebied goed is gedefinieerd.

De expertgroep ziet in het gegeven dat het toepassingsgebied onvoldoende relevantie vertoont, aanleiding voor verwijdering.

3.2.2 *Verhoudt de standaard zich goed tot andere standaarden?*

De expertgroep constateert dat er sinds de expertbeoordeling van WSRP nieuwe initiatieven op dit toepassingsgebied worden ontplooid die voor nieuwe ontwikkelingen zorgen. Deze standaarden bieden nieuwe/andere oplossingsmogelijkheden met betrekking tot hergebruik van informatie, applicatieloga en presentatievorm.

De expertgroep heeft een viertal standaarden op hoofdlijnen beoordeeld op de toetsingscriteria en de mate waarin ze in staat zijn het nieuw gedefinieerde toepassingsgebied in te vullen. Deze standaarden zijn:

- W3C widgets²
- OpenSocial³
- XForms⁴ / XFrames⁵ / XUP⁶
- XRI Data Interchange⁷

In onderstaande paragraaf zullen deze standaarden één voor één worden toegelicht.

W3C Widgets

- Functionaliteit: deze standaard richt zich op portable webapplicaties, met name gericht op mobiele platformen.
- Ontwikkeling: sinds 2006, huidige versie dateert van 2011.
- Openheid: de standaard is in beheer bij W3C, een organisatie waarvoor geldt dat beheer op een open, onafhankelijke,

---

² <http://www.w3.org/TR/widgets/>

³ <http://docs.opensocial.org/display/OS/Home>

⁴ <http://www.w3.org/TR/xforms/>

⁵ <http://www.w3.org/TR/xframes/>

⁶ <http://www.w3.org/TR/xup/>

⁷ http://www.oasis-open.org/committees/tc_home.php?wg_abbrev=xdi

toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze is ingericht.

- Draagvlak: de standaard wordt breed ondersteund door browsers en applicatieplatformen (o.a. open source implementatie Apache Wookie).
- Relevantie voor toepassingsgebied: de Widgets standaard is volgens de expertgroep niet relevant voor het gekozen toepassingsdomein, omdat de standaard geen ondersteuning biedt voor het gepersonaliseerd samenbrengen van applicatieloga.

OpenSocial

- Functionaliteit: deze standaard definieert een set van APIs voor het realiseren van sociale webapplicaties. De standaard zegt niets over de inhoud van de webapplicaties (net als WSRP). OpenSocial is gebaseerd op HTML en JavaScript en het Google Gadgets raamwerk. Daarnaast voorziet de standaard door zijn opzet in uitbreidingen en aansluiting op andere standaarden en web technologieën (zoals OAuth voor autorisatie).
- Ontwikkeling: sinds 2007, de huidige versie 2.0.1 dateert van november 2011.
- Openheid: beheer en ontwikkeling van de standaard is sinds 2007 belegd bij de OpenSocial Foundation, die voor deze standaard is opgericht. Voor de organisatie geldt dat beheer op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige, maar nog niet bewezen duurzame wijze (vanwege de relatief korte levensduur van de organisatie) is ingericht.
- Draagvlak: de standaard kent een brede ondersteuning door softwareleveranciers⁸: zowel onder leveranciers van de zgn. enterprise containers (o.a. Atlassian, Cisco, IBM, SAP), sociale webplatforms (o.a. Hyves, Google, LinkedIn, etc.) als open source platforms (o.a. Apache Shindig, Apache Rave). Een prominent portaalproduct dat geen ondersteuning biedt aan OpenSocial, is Microsoft Sharepoint. Verder zet SURFnet reeds OpenSocial gebaseerde technologie in voor haar SURFconext platform. Diverse instellingen in het Nederlandse hoger onderwijs hebben dit ook reeds gedaan of staan op het punt dit te gaan doen in 2012.
- Relevantie voor toepassingsgebied: de OpenSocial standaard is volgens de expertgroep een interessante standaard, omdat hij het gekozen toepassingsgebied goed invult. Daarnaast biedt OpenSocial extra mogelijkheden boven die van WSRP, zoals sterke ondersteuning voor personalisatie en gebruik en inzet van nieuwe (web) technologieën en aanvullende standaarden.

XForms / XFrames / XUP

- Functionaliteit: deze combinatie van standaarden richt zich met name op inzet en gebruik van webformulieren.
- Ontwikkeling: de standaarden zijn in ontwikkeling sinds 2001 (XForms, huidige versie v1.1 van 2009), 2005 (XFrames working draft, huidige versie van 2010) en 2002 (XUP W3C note, informational, huidige versie).
- Openheid: de standaarden zijn alle drie in beheer bij W3C, een organisatie waarvoor geldt dat beheer op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze is ingericht.

---

⁸ <http://docs.opensocial.org/display/OSD/List+of+OpenSocial+Containers>

- Draagvlak: de expertgroep geeft aan dat het belang van deze standaarden achterhaald lijkt te raken door de ontwikkelingen rond HTML5. De activiteiten van met name XFrames en XUP zijn daarbij nooit uit het draft of zelfs informational stadium gekomen.
- Relevantie voor toepassingsgebied: deze standaarden zijn volgens de expertgroep niet relevant voor het gekozen toepassingsdomein, omdat ze zich richten op het ontsluiten van specifieke applicatieloga (webformulieren), i.p.v. ondersteuning te bieden aan het ontsluiten van applicatieloga in brede zin.

XRI Data Interchange

- Functionaliteit: deze standaard bevat een data model en protocol voor het delen, linken en synchroniseren van data en modeldefinities over het Internet.
- Ontwikkeling: de standaard is in ontwikkeling sinds 2004 (oprichting TC) en bestaat in de vorm van documentatie sinds 2009. De standaard is nog volop in ontwikkeling.
- Openheid: de standaard is net als WSRP in beheer bij OASIS, een organisatie waarvoor geldt dat beheer op een open, onafhankelijke, toegankelijke, inzichtelijke, zorgvuldige en duurzame wijze is ingericht.
- Draagvlak: de standaard kent ondersteuning in een aantal open source initiatieven (XDI4J, OpenXDI).
- Relevantie voor toepassingsgebied: de XRI standaard is volgens de expertgroep niet relevant voor het gekozen toepassingsdomein, omdat het zich richt op de uitwisseling van generieke (data) modellen en niet op ontsluiting van applicatiefunctieiteit. De expertgroep ziet in deze standaard wel mogelijke toepassing voor het ontsluiten van beschrijvingen van overheidsdiensten.

Concluderend stelt de expertgroep vast dat geen van de onderzochte alternatieve standaarden, afzonderlijk noch tezamen, de potentiële functionaliteit van WSRP volledig afdekt. Daarentegen biedt met name de OpenSocial standaard extra mogelijkheden, boven die van WSRP. Omdat OpenSocial nog sterk in ontwikkeling is, ziet de expertgroep dit op moment van schrijven nog niet als een kandidaat voor opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit'.

3.2.3 Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-)overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?

De expertgroep stelt vast, dat voor WSRP geldt, dat:

- De standaard weliswaar een relevant interoperabiliteitsprobleem adresseert, maar adoptie van de standaard niet bijdraagt aan de oplossing hiervan (zie paragraaf 2.1).
- De standaard beperkt bijdraagt aan het voorkomen van een vendor lock-in, omdat de belangstelling voor de standaard in de markt beperkt is gebleken (zie paragraaf 3.3.1).

- de standaard niet langer een relevant toepassingsgebied afdekt (zie paragraaf 2.1).

Op basis van bovenstaande constateert de expertgroep, dat de voordelen van adoptie niet opwegen tegen de nadelen.

3.3 Draagvlak

Aanbieders en gebruikers moeten voldoende ervaring hebben bij het ondersteunen, implementeren en gebruiken van de standaard.

3.3.1 Bestaat er voldoende marktondersteuning voor de standaard?

De expertgroep constateert, dat door stagnering van (internationale) ontwikkelingen met betrekking tot implementatie en ontwikkeling van de standaard, is het potentieel voor winst op het vlak van interoperabiliteit sterk verminderd.

De belangstelling in de markt voor de standaard WSRP is daarbij ook achterwege gebleven. Alhoewel de grote portaal vendors WSRP wel hebben geïmplementeerd in hun producten, is het gebruik ervan niet wijd verspreid.

De expertgroep ziet hierin een belangrijke reden voor verwijdering.

3.3.2 Kan de standaard rekenen op voldoende draagvlak?

De expertgroep constateert, dat behoefte aan de standaard bij overheidspartijen en ingebruikname in de praktijk is achtergebleven sinds opname van WSRP op de lijst met open standaarden in 2009.

Er is weinig behoefte gebleken aan het op een gestandaardiseerde manier uitwisselen van portlets tussen verschillende organisaties in de eOverheid conform de WSRP standaard. MijnOverheid en BKWI, aanmelders en aanvankelijke gebruikers, geven aan (voorlopig) niet opnieuw gebruik te maken van deze technologie of hebben inmiddels concurrerende standaarden in overweging en/of gebruik genomen.

De expertgroep ziet hierin een belangrijke reden voor verwijdering.

3.4 Opname bevordert adoptie

De opname op de lijst is een geschikt middel om de adoptie van de standaard te bevorderen.

3.4.1 Is de "pas toe of leg uit"-lijst het passende middel om de adoptie van de standaard binnen de (semi)overheid te bevorderen?

De expertgroep is op basis van voorgaande criteria tot de conclusie gekomen, dat het niet langer gewenst te bevorderen dat ICT-systemen

voldoen aan de WSRP standaard. De lijst voor 'pas toe of leg uit' is daarbij dus niet langer een gewenst middel om in te zetten ter bevordering van de adoptie van de standaard WSRP.

3.4.2 *Zijn er naast opname op de lijst aanvullende adoptiemaatregelen nodig?*

Nee, zie de motivatie in paragraaf 3.4.1.

3.4.3 *Is de inzet van aanvullende adoptie-instrumenten (communicatief, financieel, juridisch), door andere partijen dan het Forum/College Standaardisatie, noodzakelijk?*

Nee, zie de motivatie in paragraaf 3.4.1.

3.4.4 *Kan een uitgebreid adoptieadvies van het Forum Standaardisatie helpen bij het wegnemen van knelpunten in de adoptie?*

Nee, zie de motivatie in paragraaf 3.4.1.

4 Advies aan Forum en College

4.1 Samenvatting van de toetsingscriteria

Samengevat is het oordeel op de toetsingscriteria als volgt:

4.1.1 *Open standaardisatieproces*

De expertgroep constateert dat er geen veranderingen zijn opgetreden in het standaardisatieproces en dat het standaardisatieproces nog steeds voldoende open is: de standaard is nog steeds in beheer bij OASIS.

4.1.2 *Toegevoegde waarde*

De standaard biedt onvoldoende toegevoegde waarde binnen het gekozen domein. Voor sommige partijen is het nog steeds wel gewenst als er conform het toepassingsgebied van WSRP de mogelijkheid bestaat gebundeld logica en presentatie af te nemen, maar dit moet niet (meer) verplicht zijn voor alle partijen.

4.1.3 *Voldoende draagvlak*

De standaard WSRP toont onvoldoende draagvlak, omdat behoefte aan de standaard bij overheidspartijen en ingebruikname in de praktijk is achtergebleven sinds opname op de lijst in 2009. Door de stagnering van (internationale) ontwikkelingen met betrekking tot implementatie en ontwikkeling van de standaard, is verder het potentieel voor winst op het vlak van interoperabiliteit sterk verminderd. Het beperkte enthousiasme van de industrie laat de expertgroep bovendien twifelen over toekomstvastheid van WSRP voor dit doel.

4.1.4 *Opname is het juiste instrument om de adoptie te bevorderen*

Het is niet langer gewenst te bevorderen dat ICT-systemen voldoen aan de WSRP standaard. De lijst voor 'pas toe of leg uit' is dan ook niet langer een gewenst middel om in te zetten ter bevordering van de adoptie van de standaard WSRP.

4.2 Advies aan Forum en College

De expertgroep adviseert unaniem WSRP te verwijderen van de lijst voor 'pas toe of leg uit'.

Een nieuw, relevant toepassingsgebied dat de aandacht van Forum en College verdient, is het volgende:

Het ontsluiten van applicatiefunctionaliteiten met als doel deze samen te brengen in een gepersonaliseerde web omgeving, waarbij de leverancier controle moet houden over het gedrag van de applicatiefunctionaliteit.

Omdat dit expertadvies een verwijderverzoek betreft, is het vaststellen van een (nieuw) organisatorisch werkingsgebied niet van toepassing.

4.3 Aanbevelingen ten aanzien van de adoptie van de standaard

Concreet doet de expertgroep de volgende aanvullende aanbevelingen:

- Volg als Forum Standaardisatie de ontwikkeling rondom standaarden die het mogelijk maken webapplicatie functionaliteit te ontsluiten conform hierboven genoemd toepassingsgebied, met name rond de veelbelovende standaard OpenSocial.
- Roep als Forum Standaardisatie gebruikspartijen (b.v. BKWI, Logius, UWV) en partijen betrokken bij de realisatie/implementatie van portaltechnologie bij de overheid op om use cases rondom OpenSocial te delen en met elkaar in contact en overleg te treden. Laat deze groep het Forum op de hoogte houden van relevante ontwikkelingen rondom OpenSocial.
- Organiseer als Forum één of meerdere sessies om kennis over dit onderwerp te delen en geïnteresseerden over de mogelijkheden te informeren. SURFnet zet reeds op uitgebreide schaal OpenSocial gebaseerde technologie in voor haar SURFconext platform en is bereid om expertise en ervaring met OpenSocial in te brengen voor dergelijke sessies. Diverse instellingen in het Nederlandse hoger onderwijs hebben dit ook reeds gedaan of staan op het punt dit te gaan doen in 2012. Antwoord voor Bedrijven, dat nu al OpenSocial gebruikt, kan ook gebruikservaring inbrengen.

5 Referenties

- [1] Digitale AgendaNL, Ministerie van EL&I, 2011, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/30/aanbiedingsbrief-overheidsbrede-implementatieagenda-voor-dienstverlening-en-e-overheid-i-nup.html>
- [2] overheidsbrede implementatieagenda voor dienstverlening en e-overheid: i-NUP, Ministerie van EL&I, 2011, <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/30/aanbiedingsbrief-overheidsbrede-implementatieagenda-voor-dienstverlening-en-e-overheid-i-nup.html>
- [3] P.H. Minnecreé and L. Korsten, Open Standaarden, Het proces om te komen tot een lijst met open standaarden, Verdonck, Klooster & Associates B.V., 2008.
- [4] " Instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie 2010". Zie: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2010-4499.html>
- [5] Toetsingsprocedure en criteria, vastgesteld door College op 23 juni 2011, http://www.forumstandaardisatie.nl/fileadmin/os/images/Toetsing_sprocedure_en_criteria_v1_0.pdf
- [6] Expertadvies Web Services for Remote Portlets (WSRP) v2.0, Hugo ter Doest, Michael van Bekkum, 28 augustus 2009, <http://lijsten.forumstandaardisatie.nl/open-standaard/wsrp>
- [7] "Verslag werkgroep WSRP" en Notitie "Interoperabel profiel WSRP", Technisch overleg Digikoppeling, 16 maart 2011, <http://lijsten.forumstandaardisatie.nl/open-standaard/wsrp-verwijderverzoek>